

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжынар!

ШЫН

К. У. ЧЕРНЕНКОНУ
Г.-И. ФОГЕЛЬ-БИЛЕ УЖУРАШКАНЫ

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 64 (12454)

1984 чылдың март 14, среда

1925 чылда
үндүзүлгөттөгөн

Өрткө 3 көп.

Апрель 21—коммунисттер субботник хүнү

ЧААГАЙ ЧАҢЧЫЛДАРГА ШЫНЧЫ

Москваның күш-ажылды алдарың чанчыларга шынчы муракчы коллективтери Коммунисттер партияның болгаш Совет Күрүениң үндүзүлгөттөгөн В. И. Ленинниң төртүтүгүн хүнүнүн бээр 114 чылыңа алдар кылдыр коммунисттер субботникти апрель 21-де эрттирер дугайында эгелээшкенин база катан үндүргөн. Совет Тываның күш-ажылды коллективтери ол эгелээшкенин, бүгү чуртта да, оң мурундаады-биле бир дөмей ээни-биле деткип, ону күш-ажылды байырлап кылдыр демделээр деп уткуп хулаан ап, боттарының ол хүнде чүп кылырын, аңаа кынарар белеткенерин эрттир турар митингилерге илердеп турар.

Дүүн республиканың муракчы коллективтеринин бирээни — «Каз-Хем» хөмүрдүк разрезинге коммунисттер субботникти эрттирер дугайында эгелээшкенин деткир

гү ажылдакчылары, специалисттери, албан-хакчылары чыгып келген.

Митингтин разрезте партия организационун секретары Ф. Д. Галин ажыктап, разрезтин директору И. П. Брызгинге сөс берген. Ол болуун чугаазынга Совет эрге-чактырганын баштайгы чылдарында тыттып келген коммунисттер субботниктерин — күш-ажылды коммунисттер дүзүлгөттөгөн үлгүлери болган шимчээшкенин, ону В. И. Ленинниң үлүг эгелээшкенин аңаа чыгып келген коммунисттер дүзүлгөттөгөн үлгүлери болган шимчээшкенин Совет Тываның ажыл-агартыңа белеткенерин эрттир турар митингилерге илердеп турар.

Индире — күчүлүг БелАЗ машинаның чолаачызы, бүдүрүлгенин муракчызы Е. Е. Чебодаев. Ол болуун болган эш-өрүкүн ажыл-агартыңа чугаазаан, бо тыттып «Кызыл

Совет Тываның 40 чылыңа—шалапчы 40 неделя ОКТАБРЫНЫҢ ҮЛҮҮНДЕ

№ 48 тулуг эргелелинде Тыва АССР-ниң алдарың тулугчу Михаил Венедиктович Горбачевскийниң бригадазы дартып чыгып октябрьның үлүүнде ажылдап турар. «Совет Тываның 40 чылыңа — шалапчы 40 неделя» девизти социалисттер чарышпа иришкеш, муракчы бригада эрткен сөс неделяда эргелелинде бригадаларының арасында чарыштың тилекчилеринин бирээзи болган. Январ, февраль айларда бригада 51 муң рубльдиң тулуг-монга ажылдарын кылып планның турган, ону 64,7 муң рубльге күүсеткен.

М. Горбачевскийниң бригадалың өйдөйгө уткуштур алган хулаалгын 231 муң рубльдиң тулуг-монга ажылдарын кылып бүдүрүп, күш-ажылды бүдүрүчүлүгү пландан ажыр 9 хуу немей бедиткенин чедип алдыр кордун. Күш-ажылды бүдүрүчүлүгү планнатыннан алган ажыр бедиткенин күсөй-биле 19 муң рубльдиң тулуг-монга ажылдарын немей бедиткенин планнан турары ол. Ону чедип алдырда ажылды организастаарын улам экижип, ажыл шагын тыйып ажылдаарын, ажыл шагын чидиргелерин болдурбаан шийтирлээр.

ажылдап келген болгаш 3 чыл 2 айның дүзүлгөттөгөн 888,7 муң рубльдиң тулуг-монга ажылдарын бригада кылган болгаш амгы үеде 1984 чылдың октябрьның үлүүнде ажылдап турары ол. Эрткен чылдарда бригада шалапчы дүзүлгөттөгөн келгени он бирги беш чылдын шийтирлери чыгып аки эгелээшкенин улу-идилг болган чугаажок. Өйдөйгөй чылда бригада шалапчы тулугун салып, кыштын эң не соок 2 айларда бейиз планның оонаалдарын бүдүрүп-биле хандырып келген. Оларынча дуржулгалык, кой кезинде дартып, бейиз разрезтин бызынчалары, 2-3 холукка мергежилди бригада кезигүү бүдүрүчүлүгү алган. Боттарынын аки сатыл чугаажок, ажылга кызыл-маа-биле үлгүлери чыгып турган муракчыларга Эрес-оол Ооржак, Роман Бабеев, Станислав Базан, Сергей Донгуз-оол, Алексей Сары-оол, Сергей Монгуш, Николай Шагуров, Анатолий Ламажай болган оон-даа өскө-лөр хамааржыр. Бригада кезигүүнери эгелээшкенин, «хей чыгып дөш, чыгып хей дөш» деп девизти. Кижилерин чыгып коллектив кылдыр каттыштырганы болгаш амгы үеде чедимчелиг чоруп турары хоочун тулугу бригадир Михаил Венедиктовичин организастык, кижилер-биле ажылдап билдир талаларының ачымында чедип алдын.

Январ, февраль айларда оларын бригадалык аңгыгын объектилерге ажылдап турган. АТС-тин тулугунда сонга, хаалганын тургузулгалаары дооскап, мында дери-херекселер тургузулгалаары белетке болгаш аңы-бүрү үрүмк ажылдарын 2-3 кижик алып турган. Оон сонда бригада Каз-Хем суурда хүдүлүг кырганын чурттаар бажынын бызынаар ажылдарынче өскө-даа бызынчы

БЕДИТКЕН ХҮЛЭЭЛГЕ

Чоокта эрткен соңгулда-лар күш-ажылды коллективтерин планның оонаалдары болгаш социалисттер хүлээлгелерин күтүздөйгө эки салдары болган. Күш-ажылды бүдүрүчүлүгү бедидер, продукцияның бот-уезин чидегер талалы-биле элээн ажылдар кылдынган. Чижээ, СЭКП-ниң XXII съездин аттыг соңкутун Дөргүн сүт-бараан фермазы квартал планын март бирөө-де күүсөдүшкөн. Бо чылдың баштайгы ийи айларында 850 центнер сүтү коллектив бүдүргөн. Мал кыштап-ладыкчыныкы эң берге айларда чедип алдынган күш-ажылды темпин күдүл-тапса, аялдың бо байдал-дын доктаамал үрүлгүлө-дүг болдурары-биле дөргүн-чүлөр бедиткен социалист хүлээлгени алган. Квартал планынга немелде кылдыр марттын арткан хүнеринин дүзүлгөттөгөн 300 центнер сүтү бүдүрүп кордунган. «Совет Тываның 40 чылыңа — шалапчы 40 неделя» чоруп турар үеде бар кур-лавырын ажылдаары, күш-

ажылды сагылга-чурумун быжылгаары кайы хире чугула деп чүвени саанчылар мык кылдыр биле берген. Коллективниң бүдүрүлгө хулаалга ол айтырыны чугулап коруп, чугаалаш-кан хүнеринде чыл планын октябрь онда күүсөдү деп бедиткен — социалисттер хүлээлгелерин саанчылар хүлээп алган.

1984 чылда 614 тонна сүт бүдүргөн, оон 475 тонна ийи күрүнеге садар. Төрүтүчүс баш инектенне 95 бы-лазын калганал өстүрер. Саар бир инектенне 1800 килограмм сүтү алыр. Дүж-жаар сүтүчү бирги сөртүгүн 65 хуу чедирер, күш-ажыл-ды бүдүрүчүлүгүн пландан дашкаар бир хуу бедидер, продукцияның бот-уезин 0,5 хуу чингидер. 60 тонна одонти бөлөр, 90 тонна си-ген белектер, 350 баш инек-ти тарып боозадыр, бызаа-ның хоңукта немелде деэзи-нин 650 грамм чедирер.

Бедиткен социалисттер хүлээлгелерин күүсөдүшкөн хандыларының аялыын кон-

К. МОНГУШ.

ҮЛЕГЕР-ЧИЖЕК БОЛУР

Малчы коданнарже сүт сөөртүр машинаның чолаачы Чечен-оол Иргит хүн-түнчө кончур өрткөн машинаны мунгаш гаражтан хап үнүтүр.

— Кылыр ажыл хой бол-гай. Халдыр олурар бис бе? — деп, ол далаштырды.

Ур болбанды Хемчик ол чарымында Хараганын-Дагга чедип келди. Билдэ Хоу-чун кадарчы Олак-оол Ху-ваажыкович Сарыларын кыштап бар болду. Ол өөнүң ээзи Ибра Андаковна-биле 28 чыл улаштыр кадарчы-лап келген. Бо чылын төрү-түс 480 хураган кадарчы турар. Оларын дузалакчы ка-дарчымы Кызыл-оол Хоуму-ку база-ла дуржулгалык мал-чы.

— Хураганнарже хур кыштап тур — деп, Олак-оол Хуваажыкович чугалай-дыр. — Олар-белчирде өл-түнгөн четчир, ситен база бар, сүтү үзүктөл чок экеп тур-рар.

Улаштыр чорутуш, Ыр-гактыг-Ховуда М. Сарылар-ның аялынга четтинес. Өг-нүн эолери дөртөл хар чет-төөн анык кижилер болду.

УЛАМ АЖЫКТЫГ, АРБЫН БЕРИМЧЕЛИГ АЖЫЛДААР

СЭКП ТК-ның февраль (1984 ч.) пленумунун сал-гарууларынын, СЭКП ТК-ның Чүнгини секретары К. У. Черненко чуга-зында айттыганын негелде-лерин болгаш түндүк-де-лериңиздин организастык талазы-биле РСФСР-ниң совет болгаш ажил-агарты-ган партияның ажилы РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели-ниң март 12-де болган ху-лаалыга чугаалашкан. Аңаа СЭКП ТК-ның Политбю-ро кезигүү, РСФСР-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң Да-ргазы В. И. Воронников илетил кылган.

Россия Федерациязының ажилы чоннары партияның XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның дараазында болгу-ла болган пленумуныкы ший-тирлерин амырдыла бот-тадырар дөш ажылдаары-нан, республиканың эконо-

миказынын улам бурунгаар хөжүктүү, улустун амыды-ралынын материалдык бол-гаш культуругү демелини бедирин хандырганын де-мелдеген.

Оон-биле кады респу-бликаның экономикаын хөжү-күлүгүне улуг четтестерин барып айткан. Улус амы-далынын чамалык адырлар-га боттарыныкылар ажил-агартыг чедир ажылда-ларын турган. Бүдүрүлгени улаштырарың болгаш күш-ажылды бүдүрүчү-лүгү бедирлерин талалы-биле ажылдаары турар.

Четтестерин устуу-аары-нын, 1984 чылдың планна-ры болгаш социалисттер хүлээлгелерин, бүгү беш чылдың даалгаларын мып-ла күүсөдүр талалы-биле хемчеглерин айткан. Ор-ганизастыг чорутуу улам бе-

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Хундулел бижин-биле Тываның Күрүениң көдээ ажыл-агарты дуржулга станциязының бөлүк ажилдакчыларын шааннаар дугайында ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫЫ

Көдээ ажыл-агартыга үр чылда үр-түндүк ажил-аары дөш база Тываның Күрүениң көдээ ажыл-агарты дуржулга станциязының үндүзүлгөттөгөн тургу-тунгайында бээр 50 чыл болганы-биле холбоштыр Тыва АССР-ниң Дээди Соведи-ниң Президиумунун Хунду-ла Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Хундулел хоорай, 1984 чылдың март 13.

«Тыва АССР-ниң алдарың технаизатору» хүндүлүг атты А. Ф. Горбанюкка тапсыр дугайында ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛЫЫ

Көдээ ажыл-агарты талалы-биле ачы-халыгы дөш Тываның Күрүениң көдээ ажыл-агарты дуржулга стан-циязының № 3 трактор-Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Да-ргазы М. МЕНДУМЕ, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары Н. БОЙДУ, Кызыл хоорай, 1984 чылдың март 13.

ЧУРУНДАРДА: митинг үе-зинде; индире — муракчы чолаачы Еким Чебодаев.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТО-ЛАРЫ.

бригадалар-биле кады шил-чэн. Ам бо хүнүр-де ол объектиде ажыл-ды олар колдуунда доо-зуп турар, мында өвөш кижик ар-ган. Магистральнаа күдүмчү-зүлү муруну талалында чурт-талга кварталында бажынар-ның шалазын мандаларынга, сонга, хаалганын кылырды-на бажыныкы бригадалар ажылдап турар.

Н. ООРЖАК.

ҮЛЕГЕРЛИГ

«Тыва көдээ тулуг» прес-си. Барымы-Хемчикте № 741 көчүрү чоруп ме-ханизаторларын холотпалы-нда Кызыл-оол Ооржактың улурун 13 кижик состав чыл саанында тулуг-монга ажылдаары планның оонаалдарында багыт авер күүсөдү, социалисттер чарыш-па тынчтык болуп келген.

Бригада кезигүүнери бо хүнүрде «Барымы» совхоз-тун топ салбырында ийи аал чурттаар чуртталга ба-жынын амырдыла кыргы-рар дөш демийг ажылдап ту-рар.

Х. КАРА-ООЛ.

УЛАМ АЖЫКТЫГ, АРБЫН БЕРИМЧЕЛИГ АЖЫЛДААР

СЭКП ТК-ның февраль (1984 ч.) пленумунун сал-гарууларынын, СЭКП ТК-ның Чүнгини секретары К. У. Черненко чуга-зында айттыганын негелде-лерин болгаш түндүк-де-лериңиздин организастык талазы-биле РСФСР-ниң совет болгаш ажил-агарты-ган партияның ажилы РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели-ниң март 12-де болган ху-лаалыга чугаалашкан. Аңаа СЭКП ТК-ның Политбю-ро кезигүү, РСФСР-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң Да-ргазы В. И. Воронников илетил кылган.

Россия Федерациязының ажилы чоннары партияның XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның дараазында болгу-ла болган пленумуныкы ший-тирлерин амырдыла бот-тадырар дөш ажылдаары-нан, республиканың эконо-

миказынын улам бурунгаар хөжүктүү, улустун амыды-ралынын материалдык бол-гаш культуругү демелини бедирин хандырганын де-мелдеген.

Оон-биле кады респу-бликаның экономикаын хөжү-күлүгүне улуг четтестерин барып айткан. Улус амы-далынын чамалык адырлар-га боттарыныкылар ажил-агартыг чедир ажылда-ларын турган. Бүдүрүлгени улаштырарың болгаш күш-ажылды бүдүрүчү-лүгү бедирлерин талалы-биле ажылдаары турар.

Четтестерин устуу-аары-нын, 1984 чылдың планна-ры болгаш социалисттер хүлээлгелерин, бүгү беш чылдың даалгаларын мып-ла күүсөдүр талалы-биле хемчеглерин айткан. Ор-ганизастыг чорутуу улам бе-

АВАЗЫНЫҢ САЛГАКЧЫЛАРЫ

ЧУРУКТА: Алёна дүңмэз Людмила болгаш авазы Мария Константиновна Распутинна-биле калды. Э. БРОХАНЕНКОНУҢ ФОТОЗУ. СЭТА-НЫҢ ФОТОХРОНИКАЗЫ.

ЭКИ АГААРНЫ КЫМ «КЫЛЫП» ТУРАРЫЛ?

Аэродромга, агаар оруктарының хоочуну — Ил-14-ке чедип келди.

— Аас-кежик чок улустур силер, ёзулуг ажылды көрбөзүңер ол-дур. Ужудар хире эвес агаар ышкыкыл— деп, бортаролог Сергей Полетаев чугалайдыр.

А кырыыста дээр дээрге магалыг — чаңгыс-даа булук чок, аяк, көк. Бортаролог Сергейге, оон эки Г. Капустинге «Москвага бүгүр болур, хар чаар, күштүг халда» деп дамчыткан болза, чогуу харын таарымчалыг, «ужууду болур» түс ышкыкыл.

— Ийе, чогуу-на ычтан ёзулуг ажыл эгелээр — деп, Сергей хулуурду. — Нөс-түрү багыт. Ужудуп үнгөш, бир шак хире болганда, шуут-ла хар ортузунга баар сен. Хаттың сыллаары мотор даажын безин дуй шаап турар. Даштын соон 30 градус. Дөрт мүн мерген бөдөккө кырылган сургууларда Зоя Сарыглар, Мария Монгуш, Оксана Куулар, Надя Сарыглар олар хамаарык. Техникуну тергип эки дооскан бо сургуулардан үлгөр ап, эки өрөөнү турарлар — Тока аттыг совхозтан Мария Махалая, «Чыраа-Бажи» совхозтан Юлия Монгуш болгаш өскө-лөр.

Бистинде өрөөнү турар уруглар күш-ажылга ынак.

Чартык хире болгаш хаагыг деп дамчыдып турар. Штурман булутту найм хире үеде «чарып» көрүңер, оон соонда каяа хонуп болурун санап-ла эгелээр. Ажыл соонда спутниктен дамчыткан чурукту көргө, дэскиндир мунгап, а Москва кырында ажык «көзөңк» турар.

В. Влодинин башкарганы бо Ил-14 — наймысал кырынга агаарын «кылып» турар сен самолёттун бирээни. Колдунда самолёттар баш бурунгаар укуп үнгөш, булуттары Москвага чептирнеде «тудуп алыр». Тускай континентерде углеислота борбаандыларын оларын кырыңче чажар. «Кургаг дош» өл-шымтыг кристаллар болдуруптур, Москвадан 100-150 километр ырак черге оон түнелинде хар чаар.

Ил-14 укуп үнөр бетинде үр маңнаас. 20 хире секундта болганда агаарда бардымыс. Даалга — 5100 метр бедикке көдүрүлгөш, агаар коридорун арыглаар. Кислород масканын кедип алдымыс. Черин чугаапкыш шыпкан, ол хоорайның «негей» дир.

— Москвага агаар басын чыгып база аэрозолюг кезекчигештер-биле долдунган — деп, бортаролог Г. Яников чугалап ор. — Ол транспорттун, бугурулгеле-

риниң ажылынын түнелидир. Хоорай хар-чаасты «соруңзалай» тырттып турар дивес силер бе: областыңга бодаарга аңаа 30 хуу хой чаар. Мындыг санаашкыннар бар. Кудумчулардан сес сантиметр кылын харны аштарга хоорай ажыл-агыйын миллион рубльди чарыглаар, оларга бир катап элэин биз чаштырарга беин дөрт муш рубль болур. Хар чокта база-ла багай. Эрткен кыш оон бир чижээ-дир. Январ ортан үезинде эгелээр хар чабаан, ыш, хө көвүдөн. Аллергия аарыглары, ко-ньюктивит-биле аарыгы кө-вүдөп эгелээр. Февральда ийи эртен улаштыр хар чагдыр, хоорайның агаарын чаартымыс. Москвага чок, барык-ла долганчак орук кырынга «кургаг дош» чаш-тырып турдурун...

Элээн каш шак укуп келди.

— Бистин лабораторияста бекин кижи бар — деп, инженер Л. Капустин не-меди. — Мянковскийнин авиа-будурулгези-биле кады бис эртен кыжын Москвага чаар дей берген харын 17 катап болдурулдымыс. 25 сантиметр кылын хар дүш-пэни ол, Моссоветтин Орук ажыл-агыйының болгаш чар-жагыдыггазының кол ар-гелелинин чагында шендел-дүрүлгө лабораториязы

1981 чылдың октябрыдан бээр Москвага хар-чаасты «эде хуваар» талаш-беле ажалдарын дүн-хүн чок чо-рудуп турар. Байырлардан, шериг парадтары база де-монстрациялар үезинде эки агаарны лаборатория бо каш чыл иштинде хандырып кел-ген. Эрткен чылдың августта Түшүтөгә СССР-нин Атаар Флотунун хүнүнде байырлап болуп турда, улуг чайыкты дөрт самолёт болдурун. СССР-нин улустарының Спартакиадазының ажы-дышкынынга эки агаарын алды экипаш «кылып» тур-ган. Лаборатория хоорай ажыл-агыйының хой-хей ай-тырыгларын шиптирлээрине-ге дузалашкан, оон ажылы-нын экономиктиг ажылы — чылдыңна ийи чартык мил-лион рубль болуп турар.

Черле бо талаш-беле авиациянын дузазы хой аныктыг. 1972 чылда Под-московский аргаларында үнгөн өрттер-биле демиселе тускай будумелдер-биле «болаткан» чаңык булут-тарының чазы дузалыг бол-ган. Москваның авиаторлары Севан хөлдүг деңизин тур-мучуларына киришкен.

1981 чылда олар Алазан шыназынга хар чадгыртат, винокрад дүжүдүн камгалап алгырыга дузалаан.

— Грузия чоранымыс со-

лун болган — деп, бортаро-логтар сактып ордулар. — Тбилисиге делегей чергелиг футбол маргылдаазы болур ужурулуг турган. Ойнаар ар-га барык чок: өл хар, туман. Дузалажырын диледирид. Шынап-ла, оон хүнүнде эгелээр. Стацион кыры-биле укуп эртин туруушта, дик-тор эки агаарын «кылып» бергенерин чарлаан. Оон артык өөрүп четтиришкин кайда боор... Чайын бе? Лабораториянын мурунда кол-ла соруга — чаңыктыг булуттарын чок кылып өө-рө-нип алыры. Олар оон муң метр бедикке чыгыр. Ам-дызында бистин бо само-леттарымыс ындыг бедикке түп шыдаас. Ам харын ту-134-тү болуп бис. ыч-чан көрүп турарун шүве.

Ужудушкун доозулган.

— Солун ажылдыг улус-тур бис ийи — деп, Сергей Полетаев байырлажып тура чугалады. — Дээрже үн-гөш, булуттар «кактаар». Ужуп укуп бар чыда хал көрүңүңе, улуг булут эс-тин чоруй барган боор. Оон соонда черге кым-бир ижи мында дээни дынап боор: «Синотиттер ам база-ла...» Бо таарымга оларда боруу кайда боор.

П. ТИМОФЕЕВ, Москва област.

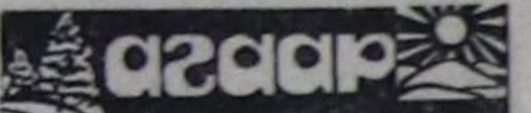
МАРТ 14-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — «Уе», 8.40 — Эр-тентиг сула шимчээшнин, 8.55 — Документалдыг фильмнер 9.30 — «Пелла». Уш сериялыг уран-чечен фильм, 3-кү сериязы, 10.35 — «Кино аял-чоруктар клу-ву», 11.30 — Классиктиг музыканың концертти, 12.00 — Медээлер, 12.05 — 14.15 — Чапар, 14.15 — Медээлер, 14.35 — «Дирек-торун күш-ажылчы хүнө-ри», Документалдыг теле-фильм, 14.50 — Киштер, 15.25 — Неделя дүжүлү-ла спорт, 15.55 — Орус дыл, 16.25 — Даштын-да чурула уран чүтүл, Петер Пауль Рубенс, 17.10 — «...Он алды харчан өүр», 17.55 — Н. Гелланын кон-церти, (Швейцария), Венгрия-дан дамчыдылг, 18.30 — Эртем-тайылбырыг фильм, 18.45 — Бөгүн делегейде, 19.00 — «Айың артың талаш», Мультифильм, 19.10 — «Амгы делегей болгаш ажылчын шимчээш-нин», 19.40 — «Экранда кинокомедия», «Близне-цы», 21.00 — «Уе», 21.35 — Г. Берлюа, «Римский карнавал», 21.45 — «Юппи Бондарев», Документалдыг фильм, 22.45 — 23.00 — Бөгүн делегейде

НИИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — Эртеги сула шимчээшнин, 8.15 — «Бе-лое ховууңче орук», Доку-менталдыг телефильм, 8.35: 9.35 — Астрономия, 10-ку класс, Сылдыстар, 9.05: 13.35 — Немен дыл, Өө-рө-длениң бирги чылы, 10.05 — К. Г. Паустовский, «Мещера талаш», 10.35: 11.40 — Музыка, 5-жи класс, 11.05 — «Тележур-нал», 12.10 — Зоология, 7-ти класс, Урмек амбытан-дан, 13.05 — «Амдылар-дын формулазы», СССР-ни улустун башкызы Ж. Угууровтун дугайында теле-очерк, 13.35 — А. Блок, «Он ийи», 14.05 — «Космос үези», «Төгүтүн арыша-ры», 2-ти фильм — «Космос чылы», 15.05 — Медээлер, 15.10 — 18.10 — Чапар.

КЫЗЫЛДАН
18.00 — «Орус дөл ө-рө-нүп тур бис», Национал школаларың 1-ги класзы-нын өөрөңчигерине ки-чээл, 18.25 — «Делегей байдалың допчулалы», 18.40 — «Уластарын най-ырдыг» өг-бүлээшнин, Кызылдың башкы үчилте-зиниң бол-тырыгын уран чүтүл, коллективтин кон-церти, 19.10 — Муль-фильм, 19.15 — «Азия төрүл», Дамчыдылг, 19.45 — Телемедээлер, 19.55 — Чаралдар.

МОСКВАДАН
20.00 — «Тамчыгыг уду-нар, чаштар!», Мультифильм, 20.20 — Самбо хүрешке делегей маргылдаазы, 20.50 — «Айлаң куш оймалы», Эртем-тайылбырыг фильм, 21.00 — «Уе», 21.35 — «Вкус хлеба», Дөрт сериа-лыг уран-чечен фильм, 2-ти фильм, — «Хлеб и земля», 22.40 — 23.35 — Амман СССР-нин алдарлыг артисте-ри Р. биле К. Лисицаннар ырлажыт.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Республикага бүрөп ал-дыр, Дүне 19-24, хүндүс 5-10 градус оор.

Кызылга аяк болур, Дүне 19-21, хүндүс 5-7 град-ус оор.

Солунуң дараазында номе-ри март 16-да үнөр.

КИНО

МАРТ 14-ТЕ
«НАЙЫРАЛ»: «Созданы друг для друга» 9.30, 12.10, 15.00, 17.40, 20.20 шактарда.
«ПИОНЕР»: «Киносбор-ник» 9.30, 12.20, «Все на-борт» 10.50, 15.00, 16.50, 18.20, «Трюкаж» 20.20 шактарда.
«ВОСТОК»: «Воспопо-левой роман» 15.00, 16.50, 20.30 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Я тебя не-когда не забуду» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шак-тарда.

АДА-НЕЛЕРИН КИЧЭЭНГЕНИНГЕ!
Кооперация үчилтезиниң сургууларының ада-не ху-раалынын 1984 чылдың март 17-де, 15.00 шакта Шетин-ини-Кравченко кудумчузуң № 41 бажыңга болурун дирекция чарлап тур.

Солун неслыда 6 катап үнөр.

Чатыг № 2078.

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

ТҮҢНӨЛ МАРГЫЛДААЛАРГА

эвилел обкомундан Сергей Сатаев (18 мин. 15 сек.) болгаш Алексей Осипов (18 мин. 24 сек.) болганар.

Анык оолдар аразында маргылдааларга көдөзө ажыл-агый ажылдакчылары-ның профэвилел обкомунун төлөөлчелери Василий Маскыр (23 мин. 06 сек.) болгаш Шолбан Намчат (24 мин 31 сек) олар эки үени көргүскөндөр. Чыры-дымышын ажылдакчылары-ның профэвилел обкомунун анык төлөөлчелери Роберт Дорж (25 мин. 55 сек) үшкү черге үнгөн.

Херэженер болгаш анык уруглар 3 километр-нин дистанцияныга старт-че үнгөндөр. Чырыдымыш-кын ажылдакчыларының төлөөлчелери Лариса Шер-бинна ол дистанцияны 11 мин. 53 секундта эрт-нөш, тилеңчиг болган. Ал-бан чериниң ажылдакчыла-рының профэвилел обкомун-дан Анна Алтухова болган көдөзө ажыл-агый ажылдак-чыларының профэвилел об-комундан Екатерина Чуру-то олар ийиги, үшкү чер-лер ээлээндер.

Ол-ла дистанцияга анык уруглардан Вера Петрова (күрөң садынын ажыл-дакчыларының профэвилел обкомундан) эң эвээш үеде (11 мин. 03 сек.) дистан-цияны эртнөш, бирги черин алган. Таяа Коченева бол-гаш Галина Федорова олар ийиги, үшкү черлерде бол-ганар.

Маргылдааның ийиги хү-нүнде эр уластар 4х5 ки-лометр, херэженер 3х3 ки-лометрнин эстафетазына маңашканнар.

1 шак 14 мин 25 сек. үе-ни көргүзүп, көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының профэвилел обкомунун ко-мандазы (С. Сатаев, Р. Да-нар, В. Шыпар, Р. Дор-ж) ийиги черин, медицина-ажылдакчыларының проф-эвилел обкомунун команда-зы (В. Шагов, В. Даванов-ский, В. Скударов, Р. Чүлдүм) үшкү черин ээ-лээн.

Херэженер командала-рында чырыдымышын проф-эвилел обкомунун коман-дазы (Т. Коченева, Т. Фело-за, Я. Шербинина) 3х3 километрнин эстафетазы-на тилээр. Ийиги болгаш үшкү черде көдөзө ажыл-агый ажылдакчыларының профэвилел обкомундан (Н. Оолак, М. Манды, Е. Чуруто), тузуг болгаш тузуг материалдыг үлөтүргүн ажылдакчыла-рының (А. Оон, Э. Олду-кан, А. Ооржак) коман-дазы үнгөндөр.

Бирги, ийиги, үшкү черин алгылаан чемпионнар, при-зёрлар профбөлүгүлөдүн хүндүлөп бикилтер болгаш өртөктиг белектер-биле ша-наткылаан.

Ийи хүн уламчылаан маргылдааның түнелинде команда аялы-биле бирги черин көдөзө ажыл-агый болгаш хергелел кооперация ажылдакчыларының проф-эвилел обкомунун коман-дазы ээлээн. Чыры-дымышын ажылдакчылары-ның профэвилел обкомунун командазы ийиги, а меди-цина ажылдакчыларының ко-мандазы үшкү черин алган-нар.

В. КАРА-ТОНИНГ, маргылдааның кол судья-зы.

ДУШКУҮР ЧОК ЭГЕЛЭЭН

ойнаар ак тала-биле душкан херечилээр. Ычалаа-жок В. Смыслов ышкык ынджыг дүжүлүгалыг шыдыра-чыга каразы-биле-даа ойна-ры коргунуч эвес. Оон-биле кады ынджыг болгаш, улуг назымлы кижиге бир дугаар салгытга каразы-биле ойнаар-га харын таарымчалыг-даа ышкык.

Баку чурттуг анык гросс-мейстериниң мерзе баарында оолду ийи иккен баштайгы жөүктүн В. Смыслов оон ду-жунда оолду уткүй идер кам-галдыг шипил ойнаан. Оон-нүч баштайгы кезин делегей чемпиону чоран хоочун шы-дыраачы болгаш бугурул-дир, эки эртерген.

Г. Каспаров баштайгы көштерге хой боланып, кара таланын туружун баксыра-дыр дээш кызыккан. Ычла-жок кара тала кончук ки-чээлгейтиг ойнап, удурла-

ныкчыга артык күш-даа, ту-руш-даа бербээн. Нойн тала-зында мерзе баарында оол-ду тоску көште ак таланың эки туруштугу тевезинге ки-жандыр иткен, оон улаштыр актарың адынга тевези-биле халдаан.

Г. Каспаров оон бирги кө-ште 11 минута бодангаш, мерзе талазында шугумну аныктып алыры шиптир-лөөш, халдаан, ычалаа-жок В. Смыслов ак тергелерин бодунун талазынче шур-гушкун кылырын болдуру-бай барган. Шыдыраа хө-лүңге тергелерин ылай-бөш шимчээшкенини, көштери болган.

Гроссмейстерлериниң най-мышын-даа мурунга тур-гунуп турган сорулгаларын нарынын дугайын баштай-гы чээрби көштерге оон кайызы-даа боданырынга ба-

рык ийи шакты чарыдаа-ны ап көргө-ле, билдин-гир. Ийи шыдыраачының найызын-даа шаты кызам-далдыг апарган.

Ол нарын байдалда Г. Каспаров 22-ги көште эсик чоктап айт солчурун уду-раныкчызын албадан, кара таланың мерзе талазында оолдарыңе халдаар шугум-ну бодунга артык туруштугу болур хире аныктып ап шы-даан. Ол кончук берге бай-далга В. Смыслов эңине шың көштерин кыска үеде бодап тып, бодунун талазынче хал-даашкын кылырынга уду-р ёзулуг-ла шыдыраа шива-зин тургузуп алган. Г. Кас-паров чүгө хайым санап-даар аргалыг апарган.

Ийиги салыг март 12-де болган. 41-ти көшке салыг-ны сонгалараткан.

БӨРҮНҮ

УЗУТКААН

Улуг-Хем районда «УТКА 25 чылы» совхозтун хоочун хойжуу К. Ортегиниң ко-дында 400 анык баш хой бар. Оларын ол Элезининг Хову деп черде хүр кышта-лаштып турар.

Кошкар-оол Өрге анылаан-да аниал, динчээринге хан-дыкшыдыг чоразан. Бо кы-жын Аргалыкты дагыларын кыдыр-бөрт черлеринге бо-рулар тургалык, харын нитинин малынга халдап, когарал чедирин турарын эсчирин турган. Ол февраль-дың ийиги чартында бир-де кежээ суур-суур хаялар-дыг бөрт дагла бөрүлерин улугуларын динчаан. Эрте-нинде даг халазында эрес койду адыр дугурун чүт-көш, агаанарынын улук-чан черинче чорупкан.

Малын чоокку бараанга чокушупал келгеш, анда ут-кузур бир бөрү көстүп ке-лири билек бооп-лаа дүжү-рген. Ычалдыр ол бөрүнү ол-ла черинге даялаан.

Т. ОЧУР-ООЛ.

М. СИМАКОВА, республика эмнелээзиниң кулак эмнээр салбыры-ның эртелекчизи.

667000. Кызыл, Шетинки болгаш Кравченко кудумчуу бажың № 3. Телефоннары: Редакторун 2-24-63, редакторун 2-23-54, харысалгалыг секретариатын 2-23-35, партияга амдырал болгаш улуттук кидистериниң 2-23-13, чаага кидистериниң 2-21-27, информация кидистиниң 2-20-40, култура кидистиниң 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, солун келбей барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Кравченко кудумчуу бажың № 3. Телефоннары: Редакторун 2-24-63, редакторун 2-23-54, харысалгалыг секретариатын 2-23-35, партияга амдырал болгаш улуттук кидистериниң 2-23-13, чаага кидистериниң 2-21-27, информация кидистиниң 2-20-40, култура кидистиниң 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, солун келбей барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Редакцияның адреси: